

Brez omejitev za popoldansko obrt

Izvršni svet je na svoji seji dne 17. januarja 1989 določil besedilo Osnutka odloka o ureditvi nekaterih vprašanj s področja obrti v občini Ljubljana Moste-Polje, ki ga bo predložil skupščini v sprejem.

Z novim obrtnim zakonom je občinski skupščini prepuščeno urejanje nekaterih zadev s področja obrti. Predpisuje lahko pogoje, pod katerimi lahko obrtna delavnica sprejema naročila oz. predmete v delo in prodaja svoje izdelke tudi na drugih krajih izven poslovnih prostorov, pogoje, pod katerimi lahko samostojni prodajalec opravlja prodajo na drobno v preloženih objektih ter določa dejavnosti, ki se lahko opravljajo kot postranski poklic.

Ugotovljamo, da je pristojnost občinske skupščine pri urejanju zadev s področja obrti glede na stari obrtni zakon zožena, saj je po starem lahko poleg navedenega urejala še sprejemanje gostov na prenočišče in hrano ter uporabo dopolnilnega dela drugih oseb.

Izvršni svet je pri pripravi osnutka odloka o ureditvi nekaterih vprašanj s področja obrti upošteval vse širše družbene usmeritve glede razvoja drobnega gospodarstva. Prav zato je kot prispevek občine k hitrejšemu razvoju drobnega gospodarstva v osnutku odloka določil, da se lahko kot postranski poklic opravljajo vse gospodarske dejavnosti in intelektualne storitve gospodarskega značaja, kar je bistvena novost oz.

sprostitve glede na stari odlok. Ta je namreč prepovedoval opravljanje avtoprevoznike in gostinskih dejavnosti ter storitve z gradbeno mehanizacijo, avtodvigali in vilicarji.

Z osnutkom odloka je določeno, da lahko obrtna delavnica sprejema naročila oz. predmete v delo in prodaja svoje izdelke tudi na drugih krajih izven poslovnih prostorov pod pogojem, da ima ustrezen poslovni prostor označen s firmo ter da si pridobi dovoljenje pristojnega upravnega organa.

Nadalje je z osnutkom odloka tudi določeno, da se prodaja na drobno v preloženih objektih lahko opravlja na prireditvah, sejnih in razstavah ter v predelih,

kjer oskrba občanov ni zagotovljena s prodajo v stalnih objektih. Pogoj pri tem je, da samostojni prodajalec s prodajo ne moti in ne onesnažuje okolja ter da si začasno postavitev pridobi dovoljenje občinskega upravnega organa, pristojnega za komunalne zadeve.

Izvršni svet se torej pri svojih usmeritvah za pospešitev razvoja drobnega gospodarstva v skladu s programom nalog in aktivnosti za leto 1989 tvorno vključuje v odpravo omejitev na področju obrti ter pripravlja predpise v okviru pooblastil oz. pristojnosti, ki mu jih dajejo zakoni, pri čemer v celoti sledi cilju, da je dovoljeno vse, kar ni izrecno z zakoni prepovedano.

MARJETA STERNAD

NESPODBUDNI STATISTIČNI PODATKI Tisoč jih mora v šole

Od takrat, ko smo v našem glasilu zadnjikrat pisali o delu Medobčinskega sklada za izobraževanje delavcev na področju samostojnega osebnega dela Ljubljana, Miklošičeva 26, tel.: 312-533, se je v tej asociaciji, ki pokriva izobraževalne kulturne potrebe 8983 delavcev in delavk 14 občin ljubljanskega območja (brez Domžal in Vrhnike) in Zasavja, zgodilo več zanimivih stvari. Nad 100 milijonov denarne pomoči so razdelili izobraževalnim ustanovam, uspešno izvedli ekskurzijo v Makedonijo, ponudili delavcem in delavkam nekaj specializiranih tečajev, na decembrski skupščini ocenili delo sklada v preteklem letu in se okvirno dogovorili o njem za letošnje leto ter pridobili najnovejša podatke o lastnikih, solastnikih in delavcih v 8186 obratovalnicah ter o njihovi izobrazbi in kvalifikaciji.

Iz niza dogodkov oziroma sklepov ponujamo dva: sklad bo nadaljeval s specializiranimi oblikami izobraževanja ob delu za delavce pri obrtnih in jih o tem tudi obveščal s pomočjo časnika DELAVEC V OBRTI, Radia Glas Ljubljana (UKV 102,4 mHz) in Radia Trbovlje (UKV 103,9 mHz). Februarja bo tako izobraževanje spet za delavce in delavke iz zasebnih gostinskih lokalov, prvič pa za frizerke in frizerje. Letos bo po daljšem času sklad spet pripravil dve ekskurziji v tujino. 50 udeležencev bo pope-

ljala na izredno zanimiv splošni obrtni sejem, prav toliko pa tudi na specializirani sejem za kovinsko stroko. Seveda bo vsem, ki se želijo izobraževati ob delu in iz dela, povrnili stroške – pod znanimi pogoji – prav tako kot po dogovoru osnovnim organizacijam sindikata delavcev pri obrtnih oziroma sekcijam pri obrtnih združenjih, v katerih sodelujejo tudi delavci.

Pa se pomudimo še malo pri izobrazbeni in kvalifikacijski strukturi lastnikov, solastnikov in

delavcev v zasebnem delu drobnega gospodarstva v naši občini. V naši občini je bilo 31. decembra 1987. leta 1136 obratovalnic

oziroma 1153 lastnikov in solastnikov ter 1111 delavcev in delavk. Delavcev je bilo tako 142 več kot 31. decembra 1985. leta

Inštitut za regionalne ekonomske raziskave Ljubljana oziroma njegova sodelavca Franc Dragan in mag. Stanka Setnikar-Cankar sta ugotovila naslednjo izobrazbeno in kvalifikacijsko sestavo:

izobrazba, kvalifikacija	število	delež %
– visoka izobrazba	19	1,9
– višja izobrazba	27	2,8
– srednja izobrazba	308	31,6
– nižja izobrazba	622	63,7
SKUPAJ	976	100
– visoka kvalifikacija (VKV)	19	11,7
– kvalifikacija (KV)	602	47,4
– polkvalifikacija (PK)	73	5,7
– brez kvalifikacije (NK)	447	35,2
SKUPAJ	1271	100

Naša občina izstopa v primerjavi z drugimi občinami, ki jih zajema Medobčinski sklad za izobraževanje delavcev na področju samostojnega osebnega dela Ljubljana, Miklošičeva 26, pri naslednjih podatkih: Imamo največ zaposlenih ljudi z nižjo izobrazbo, kar pomeni, da

imajo nedokončano srednjo šolo ali nedokončano osnovno šolo. Kljub temu neslavnemu rekordu zelo malo delavcev iz naše občine koristi izredne možnosti, ki jih ponuja sklad za šolanje ob delu in iz dela ter za kulturno dejavnost.

STANE JESENOVEC

JANEZ DOKLER: OSNUTEK ZA POGOVOR NAČRTOVALCEV

Raziskovalna problematika občine Moste-Polje

Izhodišče razmišljanja o raziskovalni problematiki je predpostavitev, da sta občinska skupščina in njen izvršni svet odgovorna za bodoči gospodarski in socialni razvoj občine, skratka: za dobrobit njenih sedanjih in bodočih prebivalcev. Težje te odgovornosti je treba ocenjevati v kontekstu posebnega položaja občine (njenega gospodarstva, gospodarske in socialne infrastrukture ter socialne strukture prebivalstva) v nujnih procesih gospodarske in socialnopolitične prenoje.

Da bi ta odgovornost mogla biti udeležena, je nujno, da se tekoča in razvojna politika opira na celovito, strokovno preverjeno poznavanje izhodiščnega položaja in na (iz takega poznavanja izpeljano) vednost o možnih naslednjih posamičnih odločitvah in ukrepih.

V nadaljevanju bomo poskusili nakazati posebnosti položaja občine, kakor se kažejo iz nekaterih dosedanjih raziskav, iz drugih virov ter iz splošne vednosti, s posebnim ozirom na tiste posebnosti, ki se kažejo ali se bodo posledično pokazale kot ovira prizadevanjem za načrtovanje in zahtevane reforme (gospodarstva, političnega pod-sistema, ZK). Spetoma bomo skušali opozoriti, kam bi bilo treba – glede na sedanje poznavanje stvari – usmeriti raziskovalno pozornost.

Sintetično je posebnost položaja občine Moste-Polje (že v začetku sedemdesetih let) označil takratni predsednik občinske skupščine Polde Maček, ko je v občinskem glasilu »približal«, da je občina bila, da je in da bo ostala proletarska. Maček se je s svojo trditvijo odzval na nekatere objavljene rezultate sociološke raziskave v novozgrajenem Štepanjskem (spalnem) naselju, na rezultate, ki so opozarjali na možnost, da se tako koncipirana naselja v občini utegnejo spremeniti v socialni geto in s tem v potencialno »tem-pirano socialno bomb«. Racionalno jedro Mačkove trditve je utemeljeno na dejstvu, ki ga najdemo opisanega tudi v najnovejšem gradivu za problematiko konferenco o varstvu okolja (OK SZDL, 3. 11. 1988): »Značilnost območja občine je namreč koncentracija proizvodnih dejavnosti v osrednjem, gosto naseljenem območju občine. Te se tu razvijajo že iz obdobja pred vojno, na prostoru, ki je v razvojem mesta strogo omejen, z razvojem dejavnosti samih pa je postal utesenjen (del kemične industrije, petrokemije – Petrol, Integral s celotno dejavnostjo, katere del je posebnega družbenega pomena, živilska industrija itd.). Opis je seveda pomanjkljiv, saj ne omenja niti vse problematizirane tovarne (problematičnih z ekološkega

vidika), zlasti pa ne omenja vrste infrastrukturnih objektov, lociranih v tem prostoru, ki služijo vsemu mestu in širše, s strukturo zaposlenih in z ekološkimi obremenitvami pa dajejo občini njen poseben »proletarski« značaj (od Te-to, Javnih skladišč, tovarne železniške postaje do ranžirne postaje in načrtovane čistilne naprave v Zagorju). Gradivo tudi ne omenja še starejših tradicij, namreč delavskih stanovanj, ki jih je na prelomu stoletja v Zelenci jami gradila stanovanjska zadru-ga stranke Janeza Evangelista Kreka, kar tudi ni ostalo brez posledic na mnene Ljubljane, kam spadajo delavska stanovanjska naselja. Točno pa je to gradivo v ugotovitvi, da so bila zaman vsa prizadevanja za realkoizacijo nekaterih obremenjujočih dejavnosti in proizvodnji, ki se tako dobro prilagajajo »proletarskemu« značaju občine.

Paradigmatičen je v tem pogledu primer Termoelektrarne Toplarne (Te-to). Čeprav je splošno znano pravilo (glej raziskovalno poročilo Ukrepki za zmanjševanje onesnaženosti in izboljšanja zraka, Urbanistični inštitut Slovenije, Ljubljana 1987), da se taki objekti gradijo v primerih oddaljenosti od stanovanjskih naselij, je bil objekt postavljen v neposredno bližino občinskega središča, po taki lokaciji pa se je v še manjšem krogu okoli njega nadaljevala intenzivna stanovanjska gradnja (center Most, bloki ob Kajuhovi, Selo, Štepanjsko naselje, Nove Fužine). Tako zdaj polucija Te-to poleg znanih obremenitev širšega okolja z SO₂ še neposredno ogroža zdravje in premoženje nekaj desetstisoč ljudi z emisijo snovi, ki so mnogo manj raziskane. Da bi bila stvar slabša, je bilo v nadaljnjem poteku zamenjano kurivo (z večjo vsebnostjo žvepla in več pepela) in leta 1985 razširjene zmogljivosti Te-to. Sanacijski programi se nenehno odla-gajo in tudi ob najnovejšem, sicer sprejemem, se nenehno poudarjajo »ve-likanski« stroški, ne da bi bili postavljani v primerjavo z vsaj izračunljivo ekološko škodo, ki jo Te-to povzroča. Pri tem pa ob slabi tretjini prebivalstva Ljubljane, kolikor ga živi v ob-

čini, le-ta uporablja samo 10 odstotkov v Te-to proizvedene energije.

Nedvomno drži, da je daljinsko ogrevanje v celoti vzeto izboljšalo ekološko situacijo v Ljubljani, vendar ob očito nenekromni porazdelitvi stroškov: »proletarski« občini več. Kako to gre, bomo skušali ponazoriti s primerom prevoza elektrofiltrskega pepela, produktom izogrevanja pre-moga v Te-to. Konec oktobra letos je Delo poročalo, da so se prebivalci Murgel – znano je, da v glavnem niso »proletarci« – uprli prevozu pepela mimo njihovega naselja in da je zato komunalno podjetje svoje tovarnjake s pepelom preusmerilo na Tržaško ceto. V ozadju protesta je mogoče slutiti, da gre za strah pred radioaktiv-nostjo tega materiala (vsak dan ga pre-peljejo na odlagališča od 1000 do 1500 ton), o čemer pa – čeprav nekatera opozorila in namigi so – za zdaj ni

● Prispevek Janeza Doklerja, ki ga objavljamo, je bil napisan za pogovor načrtovalcev, ki je bilo sprejeto kot osnova za pobude naše občine na področju raziskovanja v mestni raziskovalni skupnosti Ljubljana.

znano nič zanesljivega, prav tako pa ni nič znano o sevanju radona, ki se sprošča pri izogrevanju premoga v Te-to. Meritve (še) niso bile opravljene ali pa rezultati niso za javnost, ker tudi za problemsko konferenco o varstvu okolja »... za radioaktivne snovi ni-s(mo) dobili točnih podatkov«. Vendar ob sumu tudi ne-podatki, molčanje, prikrivanje, minimaliziranje učinkov, učinkujejo razdiralno; v smislu socialnih posledic onesnaževanja nič manj kot materialne škode, ki jih raziskovalci po analogijah ocenjujejo na 3 do 5 % družbenega bruto produkta v občini.

Za kaj gre?

V skrajnem nasledku za homogenizacijo prebivalstva v občini na nižjih (in najnižjih) stopnjah socialnoeko-nomskega statusa, to je takih z nizko izobrazbo, nizkimi dohodki in majhno družbeno močjo. Na te procese je opozorila že sociološka raziskava v Štepanjskem naselju v sedemdesetih letih, vse pa kaže, da se proces

za zdaj nezadržno nadaljuje. (Samo v zadnjem sobotnem Delu, 6. 11. 1988, je bilo od približno 60 ponudb za prodajo ali zamenjavo stanovanj iz vse Slovenije 13 takih, ki so navajale lokacijo Nove Fužine: »u Fužinam« kot se neogovorno rogajo neki fantje iz Mladine.) Kaže, da iz občine odha-jajo bolj »občutljivi« in bolj »priza-deti« (termina sta iz kategoriziranja aparata raziskovalcev posledic onesna-ževanja okolja), ki si to pač lahko privoščijo. To pa so hkrati taki, ki bi laže kot »ostajajoči« prenesli stroške sanacije okolja bodisi kot plačniki dražjih komunalnih storitev, bodisi kot plačniki ev. solidarističnih prispevkov. Glede tistih, ki ostajajo, si ne kaže delati iluzij: vrsta raziskav, opravljenih v Jugoslaviji in v Sloveniji – eno je izvajal tudi podpisani v kra-jevnih skupnostih občine Ljubljana Center – je pokazala, da se glede soli-darnostnega obnašanja večidel uvršča-jo v tip tako imenovane etatične soli-darnosti. To pomeni, da v glavnem nem pričakujejo, da bo njihove pro-bleme reševala država s svojimi insti-tucijami, njihova pripravljenost za soli-darno reševanje problemov v manj-sih skupnostih pa je močno omejena.

Tu se namenoma nišmo spuščali v probleme raziskovalne dejavnosti, kolikor neposredno zadeva tehnološko prenojo tako materialne proiz-vodnje kot infrastrukture; to je brz-konec problem širših skupnosti. Pre-pričani pa smo, da bi občinska poli-tika morala (oprta na ustrezne razi-skave) poznati in obvladovati socialne posledice prej ali slej nujnega tehnološkega prestrukturiranja. Kaj na pri-mer ob obstoječi socialni strukturi prebivalstva občine in ob trendih ho-mogenizacije, ki se nakazujejo, po-meni ukinitve delovno intenzivnih, energetske in surovinske pozrešnih proizvodenj v Ljubljani in v občini? Kako bo politično in socialnovar-stveno obvladovala probleme tako imenovanih tehnoloških presežkov delavcev? Zlasti takrat, ko to ne bo več samo problem posamičnih delov-nih organizacij, kot so na primer Pa-pirnica Vevče ali Saturnus, temveč tisto, kar nekateri avtorji v Sloveniji imenujejo bifurkacija delovne sile, to je razcepitve delavstva na visoko kva-lificirano manjšino, ki bo obvladovala vrhunsko tehnologijo, in manj kvalifi-cirano in nekvalificirano večino, ki bo tako ali drugače prepuščena sama sebi oziroma družbeni skrbi.

● V SINDIKATIH ŠE KAR PO STAREM

Prišli na posvet – odšli pa s predavanja

Kako ste kaj? Če ste v teh dneh dobili plačo, se pravi okoli prvega, potem ste bržčas za teden ali dva na konju, če pa čakate na petnajstega, vam pa verjetno že malo kruli po želodcu. Ja, draginja nas daje čedalje bolj in ko sem se spravljal k temu pisanju, so objavili višje cene za bencin, pa za televizijsko naročnino, da o cenah v trgovini ne govorim. Slabo je, kajne? In obeti za prihodnost? Piš-kavi...

Čuden uvod, boste dejali. Res je. In kaj ni čudnega v deželi na sončni strani Alp? Žal pa položaj ni niti toliko čuden, kot je zaguljen. In tega se zavedajo tudi na sindikatih, še najbolj pa na tistih, ki so višje od občinskega. Ugoto-vili so, da so izgubili stik s svojo bazo, da so jim ušle vaje iz rok. To so opazili šele takrat, ko je v delavcih zaradi nizkih plač in vsakodnevnih stisk zavrelo in pre-kipelo preko roba, pa so svoje te-žave prelili v stavke. Opazili so, da so se nenadoma znašli na drugi strani barikade in ne ob delavcih, kamor bi sodili vsaj po imenu, ki jih krasi. In takih dogodkov, pre-kinitev dela, stavk, protestnih se-stankov, ostrih besed, je bilo vedno več in vedno več je bilo kritike na njihov račun. Povsem upravičene, da se razumemo. Tudi zato sta se prvega letošnjega posveta predsednikov izvršnih od-borov osnovnih organizacij sindi-kata naše občine, ki je bil sklican v četrtek, 19. januarja, v skupš-činski dvorani, udeležila dva predstavnika višjih sindikalnih sfer: Jože Šketa, predsednik mest-nega sveta ZS Ljubljana in sekre-tar republiškega sveta ZS Rajko Lesjak. Dnevni red sestanka je bil tak, da smo udeleženci pričakovali resen delovni pogovor s številnimi vprašanji in kratkimi jasnimi od-govori. To iluzijo smo kajpak kaj kmalu izgubili. V prvih treh toč-kah so nam trije občinski funkci-onarji na kratko podrobili o tem, kaj vse moramo postoriti po oz-dih, po novem v podjetjih, ko bomo temeljito (!) obravnavali zaključne račune za leto 88, kako naj speljemo temeljne kandidacij-ske konference za volitve člana predsedstva SFRJ iz naše repu-blike (pri čemer so v isti sapi go-vorili, da naj bi to opravila SZDL, da naj bi bile volitve neposredne, tajne... itd.), eden pa nam je lepo in natančno obrazložil, kdaj, kdo, kako, zakaj in kje bodo letos leto-vali tisti naši delavci, ki so še živi in ne toliko bolni, da bi bili sposobni normalnega razmišljava-nja v Banjolah in Podčetrju. Po tem trojnem nagovoru je nastopil najprimernejši trenutek za raz-pravo, vendar pa smo to mislili samo mi v dvorani, oni za kate-drom pa ne. Predavanje se je pravzaprav šele začelo, saj glavni akterji »NAŠEGA SINDI-KATA« od tega trenutka še niso odprli ust.

jih. Moje mnenje je, da imajo svojo maskoto v podobi Lakot-nika na Celovski cesti, kjer kre-pava Delavska Enotnost...

Predavanje pa s tem še zdaleč ni bilo končano. Če si je republiški sekretar privoščil slabo urico, si bom pa jaz dobre trideset, si je verjetno mislil JOŽE ŠKETA, predsednik mestnega sindikata in nam uvodoma naložil nekaj misli o prenovi sindikata, ki naj bi teklo vzporedno z razbremenjevanjem gospodarstva, ki je sindikalna po-buda. Ko že govorimo o prenovi sindikalne zgradbe, je dobro, da vemo, kaj vse imamo od občine navzgor: Medobčinski svet, mestni svet, republiški svet z od-bori in zvezni svet. Lepo število funkcionarjev bi se nabralo, če bi jih prešteli. In prenova, o kateri je govoril Jože? Takšna, da bi nekaj prenovili, ne da bi koga nazaj v bazo (na delo) napotili. Zato se pri prenovi ni predolgo zdrževal, pač pa je zapeljal na področje, o katerem se lahko govori ure in ure, pa ne prideš do konca. »Moja naloga stalnica bo na področju go-spodarjenja, poslovna poročila, zaključni računi...« je načel to privlačno temo, nakar je dejal, da bodo sindikalni delavci po fabri-kah morali vztrajati in zahtevati od strokovnih služb in poslovdnih struktur, da se sproti spreje-majo ukrepi, ki bodo povzročili pomembne premike v izboljšanju organizacije dela, tehnologije, izrabe delovnega časa... in da bodo kontrolirali izvajanje teh ukrepov, sicer pa vztrajali ali ter-jali zamenjave poslovdnih struk-tur. Naj tole njegovo besedičenje kar takoj malo pokomentiramo? Nima smisla, je prenemno. Go-voril je tudi o varstvu samoupravnih pravic, pa o delitvi osebnih dohodkov, uravnilovki, pa uve-šljavanju sindikalne liste, pa o re-ševanju sporov, zraven pa je ne-kajkrat omenil besede svojega predhodnika, republiškega sekre-tarja, s katerimi je jasno povsem soglašal, potem, ja potem je bila pa ura natanko toliko, da se je lepo poslovil in odšel na drug (vse-kakor ploden in prepotreben) se-stanek, ne da bi nam privoščil mi-nutko pogovora.

Predavanje, ki se je začelo ob 11. uri in mu posvet nikakor ne moremo reči, se je približalo 14. uri in če so nekateri predsedniki (dvorana je bila na začetku kar polna) pred dobro uro in pol imeli na jeziku vprašanja, so se zdaj raje ugriznili v jezik in dvorana se je naglo na pol spraznila. V preosta-lih dvajsetih minutah so padla štiri vprašanja (o tehnoloških višjih – predstavnik Papirnica, o zakonu o podjetjih – dvoje vprašani in sindikatu tako na splošno), za kakšno poglobljeno razpravo pa ni bilo niti veselja in niti moči in vse po vrsti so stoli že preveč špakali v zadnjo plat.

Ne morem si kaj, da ob koncu ne bi prilil k vsaj grenkobi še ne-kaj gneva. Med predstavnikoma sindikata mesta in republike in med nami je po seji zajzjal še globji prepad. (Občinski funkci-onarji sindikata so kljub vsemu nekoliko bolj nasi, vsidrani v našo problematiko... pa bi jim bilo po-trebno kritiko nasloviti ob kakš-nem povsem konkretnem pri-meru, na primer ko smo govorili o akciji ZR 88, kjer se vedno vztrajajo pri starem ali pri voli-tvah, kjer se držijo kot pijanec plota navodil z višjih ravni...) Onadva se zavedata, da so v sindi-kalni organiziranosti potrebne spremembe, govorila sta o pre-novi, vse pa je več ali manj lepo-rečje, besede, besede, blablabla. Takega sindikata pač ne potrebujemo. Res je, da so zamislili, ki se pojavljajo v slovenskih sindikatih, prava revolucija, če bi jih hoteli presaditi v okolje neke nesosednje republike, v naših slovenskih ok-virih pa ne igrajo posebne vloge. Še več. Sindikatu, ki se sicer za-veda, da ne sme biti podaljšana roka oblasti, še vedno ni moč ver-jeti. Štiri desetletja birokratizacije te delavske organizacije je storilo svoje in prav utopično bi bilo pričakovati spremembe v najkrajšem času. S sindikatom je namreč tako kot s partijo, SZDL (brez Sloven-ske demokratične zveze) in s sisi-ter ostalimi birokratskimi stvar-tvami, ki so se porajale, brstele, bujno rastle in cvetele, vendar le v njih veselje, medtem ko smo imeli mi njihovi vrtničkarji, vedno manj. JOŽE PRAPROTNIK